

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Ratio formalis, quæ subiecti Theologiæ non est respectiua. cap. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

neque eiusmodi discursus materiales per causam, & effectum in Theologia reperiri, respondeo, esto perfectionum diuinorum non sit vlla causa, esse tamen alias rationes aliarum nostro modo intelligendi priores: ideoque satis esse ad discursum, *propter quid*, vt fusius loco citato exponam. Deinde quamuis Trinitas personarum ex effectis creatis nõ possit ostendi, Theologum tamen posse circa illa discurre, modo à priore, si procedat à principijs ad principia: modo à posteriore, si ab his ad illa discurrat. Denique, quamuis ex effectibus naturalibus non possint ostendi consilia, ac decreta Dei supranaturalia, tamen quemadmodum ex effectibus, quos videmus, cognoscere possumus ex parte prouidentiam Dei voluntariam in ordine naturæ, ita ex effectibus supranaturalibus reuelatis venire possumus in notitiam actuum liberorum Dei: nõ quod habemus ex fide dicente Christo. Ioan. cap. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum unigenitum daret*: posset Theologus agnoscere per discursum, posita reuelatione incarnationis verbi propter nostram salutem, colligendo æternum Dei amorem erga nos ex tam singulari beneficio.

IX. Ad tertium respondendum est, requiri quidem ad primum subiectum, vt contineat veritates omnes spectantes ad habitum, vel adæquatè, vel saltem radicaliter, ac remotè modo superius explicato: non tamen requiri, vt omnes resoluantur ad eius notitiam simplicem, nisi quando habitus euidens est, vt Scotus aduertit. At verò habitus fidei est inuicibilis, sicut & Theologus, neque nititur absolute visione intellectus, sed extrinseco testimonio: & consequenter nõ est opus, vt notitia Theologica resoluitur in simplicem apprehensionem subiecti. Respondetur etiam suo modo resolui in Deum, quatenus & ipse est prima causa omnium rerum creaturarum, quæ secundariò pertinent ad Theologiam, & in ratione motiui vltima tandem resolutio fit in ipsum, saltem quatenus sapiens, ac verax est. Vltimum argumentum non magis probat Deum non posse esse subiectum fidei, vel Theologiæ, quàm pleraque alia reuelata, quæ vt plurimum singularia sunt. Respondeo autem cum Richardo, quæst. 6. prologi ad 4. & Gregor. q. 4. art. 2. in fine, Philosophum intelligendum de ijs singularibus, quæ corruptibilia sunt, neque habent proprias passiones sibi, & nõ alijs connaturales: Deus autè est ens maxime necessarium, & perfectum, solus ipse vendicans perfectiones omnes simplici-

ter, quæ de ipso discursu alia ex alijs ostendi possunt, vt rectè notat Bassol. q. 5. prologi, art. 2. condit. 1. Et idcirco ex eo, quod sit ens singulare, non desinit esse aptum subiectum habitus Theologici.

Ratio formalis, quæ, subiecti Theologici non est respectiua.

CAPVT V.

DICTUM est de primario subiecto, quod, nempe Deo: restat dicendū sub qua ratione terminatiua veniat in considerationem Theologicam. Deus autem considerari potest sub ratione adæquata, continente perfectiones omnes, ac rationes formales ipsius absolutas, & relatiuas, quæ est Deitas: vel sub aliqua ratione particulari inadæquata, quæ duplex esse potest: vel absoluta, vt ratio sapientiæ, vel respectiua, quæ etiam duplex est: vel ad intrinsecus personæ ad alteram, vel ad extra totius S. Trinitatis ad creaturas. *Præcipuum* in primis quorundam sententia, ad Bassol. q. 3. prologi, art. 2. §. *Ex præcipuo* sententium verbum diuinum esse præcipuum Theologiæ subiectum: atque adeo iuxta horum sententiam ratio, sub qua Deus consideratur à Theologo, erit respectiua ad intra; suaderi autem potest ex Ioan. 20. *Hæc autem scripta sunt, vt credatis quia Iesus est filius Dei*. Quibus verbis indicatur totam narrationem Euangelicam esse de filio Dei, secundum specialem rationem illi. Accedit illa sententia Apocalypsis v. 10. *Ego sum alpha, & omega, principium, & finis*, nempe Scripturæ reuelatæ. Secundò ratione. Quoniam eadè est ratio terminatiua, quæ, fidei, & Theologiæ nostræ, ac scientiæ diuinæ, & beatorum: huius autem ratio terminatiua, quæ, est verbum diuinum: ergo & nostræ. Assumptio ostenditur, quidquid enim Deus intelligit, in Verbo diuino intelligit; neque ad vllam rem notitia eius terminatur aliter, quàm si sit expressa, & representata secundum esse intellectum in Verbo diuino: & beati dicuntur videre Verbum, & res in Verbo: ergo sub eadem ratione fides, ac Theologia nostra considerat obiecta Theologica. Et confirmatur, quoniam ratio motiua sumitur à ratione terminatiua, quæ: sed ratio motiua fidei, quæ est Verbum Dei externum, sumitur à Verbo Dei interno, & æterno: idcirco enim externum est infallibile, quia conformatur interno: vnde in c. 1. Ecclesiastici habetur. *Fons sapientiæ verbum Dei in excelsis*; ergo ratio filiationis

Bassol.

I.

Verbum diuinum secundum quoddam præcipuum Theologiæ subiectum. Bassol.

Ioan. 20.

Apocal. vlt.

Ecclesiast. 1.

Verbi æterni est, quæ per se attenditur in subiecto Theologiæ.

II.

Hæc sententia quatenus solam filiationem æternam statuit præcipuam rationem, quæ terminat habitum, ac notitiam Theologicam, singularis est. Namque, ut rectè

Scot.

notat Scotus, q. 3. prologi. §. *Ex prædictis*, fides, ac Theologia non minus versatur circa Patrem, & Spiritum, quàm circa filium: &, quamvis notio diuinarum personarum non statim ab initio ita explicite huius-

Ioan. 8.

bus reuelata fuerit, omnium tamen perspicua traditio, & contestatio habetur in sacris literis: & quidè ab initio in veteri testamento Patris persona multis modis reuelata fuit, atque adeo eius notitia communior erat apud Iudæos, ut conijci potest ex illis

Ioan. 17.

verbis Christi. Ioan. 8. *Pater meus, quem vos dicitis, quia Deus vester est*, nam si non fuisset specialis aliqua notio Patris magis, quàm Filij, ac Spiritus sancti, non magis illum, quam duas alias personas Iudæi dicerent suum esse Deum. In Euangelio autem omnium trium personarum distinctio, ac notio perspicue tradita est, nam cum æterno

Ioan. 5.

Patre Christus loquens Ioan. 17. *Pater, inquit, manifestari nomen tuum hominibus*, se ipsum verò sæpè contestatus est Patrem habere Deum, imò & Pater ipse testimonium perhibuit, *Alius*, inquit, nempe Pater testimonium perhibet de me. Ioan. 5. Iam verò de Spiritu sancto sæpè mentionem intulit Christus, saltem postremo tempore vitæ, ac prædicationis suæ. Dicere tamen possumus Euangelio præcipue intendi notitiam personæ filij, in actibus verò Apostolorum ex instituto traditur notitia Spiritus sancti. Verum quamvis peculiaribus libris huius, vel illius personæ notio præcipue intendatur, tota tamè doctrina reuelata nõ vnus, vel alterius, sed omnium trium personarum in vnitæte essentia cognitio docetur. Secundo, cætera reuelata, quæ in Scriptura, vel Theologia considerantur, nõ habent attributionem ad propriam rationem filij, qua distinguitur ab alijs personis: ergo hæc nõ est præcipua ratio formalis, quæ, subiecti Theologici. Consequentia patet ex suppositione facta c. 1. nempe, de ratione præcipui subiecti, quod constituitur intrinsece ratione formali, quæ, esse, ut ad ipsam habeant attributionem cætera, quæ sub eundem habitum cadunt. Antecedens verò ostenditur, quoniam attributio omnis creaturæ ad Deum fundatur in aliqua ratione causalitatis: Verbum autè Dei nõ habet ex propria ratione filiationis rationem causalitatis ad creaturam, sed ea est personis omnibus cõmunis: ergo filiatio æterna non est ratio, quæ, sub-

iecti Theologici. Et quod de filiatione dictum est, intelligi etiam debet de Paternitate, ac spiratione actiua, vel passiva: nulla enim ratio Dei ad intra, per se sola est adæquata ratio formalis, quæ, terminatiua subiecti Theologici.

III.

Testimonium D. Ioannis in confirmationem contrariæ sententiæ adductum, nõ intelligitur de omnibus omnino, quæ in Euangelio scripta sunt: sed solum de signis, quæ miraculis, ut cõstat ex ipso Euangelij textu, sic enim habet. *Multa quidem, & alia signa fecit Iesus, quæ non sunt scripta in libro hoc: hæc autem scripta sunt*, nempe signa, ut

credatis, quia Iesus Christus est filius Dei: signa verò præcipue scripta sunt ad manifestandam Christi diuinitatem: conciones autem eius multa de Patre, ac Spiritu sancto continebant. Responderi quoque poterit, etsi in Euangelio peculiari ratione tradatur notio verbi diuini, nõ proinde sequi filiationem esse rationem, quæ, terminatiuam totius doctrinae reuelatæ. Ad aliud eiusdè Ioan. testin-

ium ex Apocalypsi responderetur, frequenter ea, quæ sunt omnibus personis communia, tribui vni nõ ad alias excludendas, sed ad illius Deitatem ostendendam: sic dicitur. Iob 26. *Spiritus eius ornatu est celos.* Iob 26.

& Sap. 1. *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum*, nec tamen à fabrica, & ornatu celorum, aut ab immensitate, & præsentia ad omnem locum excluditur persona Patris, ac Filij, ita cum Filius ait, *Ego sum alpha, & omega*, non excludit alias personas diuinas, sed suam Deitatem testatur. Argumenti verò assumptio est neganda. Cuius confir-

mationi, ut respondeatur, obseruandum ex dictis rationem obiectiuam, quæ, debere esse saltem nostro intelligendi modo priorem, secundam esse intelligibile scientia, qua percipitur: & ita id, quod se habet ex parte esse intellecti, siue conceptus, qua tale, non posse villo modo dici rationem formalem terminatiuam, quæ, nõ esse intellectum, siue verbum à notitia procedens, non est illa prius. Hoc posito, respondeo cum distinctione antecedentis: nam si sensus sit, Deum quidquid intelligit, intelligere per se primò, in verbo diuino, tamquam in ratione intelligibili, quæ, negandum est: se enim, & essentiam, imò & creaturas non intelligit in Verbo tamquam in ratione terminatiua, quæ, hæc enim per se primò est essentia diuina continens formaliter perfectiones omnes diuinas, creaturas autè virtualiter, Verbum verò ratione præcisè filiationis non continet eas: & ita Verbum sub propria ratione, non est instar speciei intelligibilis rerum omnium nostro modo intelli-

gendi

gendi præcedens intellectum diuinum: si verò sensus assumptionis sit, nõ aliter Patrem intelligere res, quàm expressas in Verbo, tamquam in conceptu dicto per intellectum, vera est admodum, in materia de Trinitate explicandum: sed in hoc sensu non probat institutum: quoniam, vt notauimus, ratio conceptus est posterior intellectu, neque est forma obiecti, quod intelligitur: alioquin omnium scientiarum ratio obiectiua, quæ, esset conceptus, quo subiecta intelliguntur, non verò forma ipsorum, quod est aperte falsum.

IV. Id verò, quod obijciatur circa scientiam beatorum, explicandũ est lib. 3. nunc dico Verbo tribui aliqua per appropriationem, quæ sunt cõmunia Sanctissimæ Trinitati; & quia Verbum procedit per modum intellectus, ea, quæ ad intellectum pertinent, illi tribuuntur: & hoc modo beati dicuntur videre res in Verbo, cùm tamẽ propria ratio videndi sit essentia cognita. Ad cõfirmationem respondetur, veritatẽ primam, quæ interuentu reuelationis est prima ratio motiua assensus, esse propriam Deitatis personis omnibus communem, & per appropriationem accommodatã filio ob rationem assignatam. In forma neganda est assumptio, si propriè accipiatur Verbum prout conuenit soli filio: non enim ab eo solum sumitur Verbum externum Dei, & eius infallibilitas, sed propriè ab intellectu essentiali Dei, quæ est veritas prima in cognoscendo, in quam tandem resoluitur veritas reuelationis, vt in materia de fide traditur. Tamen quia Verbum procedit per modum sapientiæ, idcirco progressio, siue cõmunicatio omnis cognitionis nõ solum supranaturalis, sed etiã naturalis Verbo appropriatur, ad quem sensum exponitur locus ille Scripturæ.

V. Exclusa ratione relatiua ad intrã, restat vt explicem, cõsistat ne ratio formalis, quæ, subiecti Theologiæ in ratione respectiua ad creaturas communi omnibus personis. Durandus, q. 5. prologi à num. 16. vsque ad 20. existimat Theologiæ articulos non esse Deum subiectum sub ratione absoluta, sed respectiua ad creaturam, nempe sub ratione saluatoris: ad quam sententiam aliqui trahunt etiam Hugonem de Sancto Vict. cùm dixit, *opera refectionis esse subiectum, hoc est Deum, sub ratione refectionis*. Adducit autem Durand. tria argumenta: primò probat non esse Deum subiectum sub ratione absoluta, duobus alijs esse sub ratione saluatoris. Primum est. Idem, & sub eadem ratione est subiectum fidei, ac Theologiæ quoad substantiam: Deus sub

ratione absoluta non potest esse fidei subiectum: ergo neque Theologiæ. Assumptio nem ostendit, quoniam fides secundum specialem materiam articulos non est de aliquo scibili demonstrabili in statu viæ: de Deo autem secundum rationem absolutam possunt in via plura demonstrari: exempli gratia esse vnum, esse substantiam intellectualem, & similia: quare Deus sub ratione absoluta non est subiectum Theologiæ. Secundum illa est ratio subiecti habitus, quæ in illo principaliter attenditur, & consideratur, & quæ continet alias fundamentaliter, & per illas explicatur: ratio Saluatoris est huiusmodi, hæc enim principaliter in fide intenditur; numquam enim etiam in statu innocentie, vel post lapsum fuit fides, quin explicitè fuerit de saluatore, non sic autem de alijs: deinde continet alias fundamentaliter, quod patet in ijs, quæ pertinent ad mysteria incarnationis, mortis, resurrectionis, & similia: quibus exponitur quomodo Deus salutẽ nostram operatus est: ipse quoque S. Trinitatis articulus continetur implicitè in ratione Saluatoris propter determinationẽ personæ redemptoris. Tertium est, Deus sub ea ratione est subiectum fidei, ac Theologiæ articulos, sub qua maximè habet habitudinem ad opus meritorium, hanc verò habet sub ratione Saluatoris: sub hac igitur est fidei, & Theologiæ subiectum. In hanc etiam opinionem recidunt tres opiniones asserentes Deum esse subiectum huius scientiæ, vel secundum quod est *a. & a. principium*, & *finis*: pro qua aliqui referunt Albertum, vel sub ratione glorificatoris: quæ tribuitur Aegidio, & Gregorio: vel sub ratione veri summè diligibilis: pro qua refertur Argentinus: qui tamen non locuti sunt in sensu Durandi, vt ostendam, c. 7. Hæ sententiæ secundum sensum verborum acceptæ, quatenus scilicet significant Deum sub rationibus respectiuis ad creaturas esse subiectum Theologiæ, ijsdem ferè rationibus ostendi, & eodem modo impugnari possunt, & à multis specialiter impugnantur. Ego verò, quoniam de omnibus his est eadem ferè ratio, nihil de singulis particulariter dicam, sed quod de ratione Saluatoris dictum erit, de cæteris similiter intelligo.

Dico itaque, Deus sub nulla ratione ad creaturas est subiectum Theologiæ. Hæc est communis Doctorum. Ita expresse docent Henric. in sum. art. 19. q. 1. ad 1. & q. 2. in cor. Scot. quæst. 3. prologi. §. *Contra istas*. Heruæus, q. 7. Aureol. q. vlt. art. 3. Ocham. q. 9. litera BB. Bassol. q. 4. art. 1. §. *Secundo*

Albert.

Aegyd.

Gregor.

Argentin.

VI.

Deus sub nulla ratione ad creaturas est subiectum Theologiæ.

Henric.

Scot.

Heruæus.

Aureol.

Ocham.

Bassol.

Aquilan.
Bachon.
Toletan.
Capreol.
Gabriel.
Maior.
Syluest.

probo. Aquilan. q. 2. art. 3. Bachon. q. 3. art. 2. §. 1. Toletan. q. 7. art. 2. conclusionem 2. Capreol. q. 4. art. 2. ad argumenta Gregorij contra 5. conclusionem, Gabriel q. 9. art. 2. post 3. conclusionem, Maior. qu. 7. dub. vlt. & Syluest. q. 1. Conflati. art. 16. Eam nonnulli recentiores confirmant hac ratione. Glorificator, Saluator, aut quoduis aliud eiusmodi attributū additū Deo, habet rationem prædicari, siue passionis: hoc enim complexum: *Deus Saluator*, supponit enunciationem, qua Saluator tribuitur Deo, ut prædicatum: at verò subiectum scientiæ debet esse incomplexum, de quo aliquid enuncietur. Quæ ratio, ut proponitur, non habet vim, non enim subiectū scientiæ ita debet esse incomplexum, ut excludat complexiōem ex subiecto, & forma attributali, vel accidentali: nam linea visualis est subiectum perspectiue, & est complexum ex subiecto, & accidente; atque adeo, si aliunde non concluditur oppositum, ex hoc capite non repugnat Deum sub ratione attributali Saluatoris esse subiectum Theologiæ. Aliter proponitur hoc argumentū ab antiquis Theologis in hunc modum. Passio, siue proprietas, quæ per se ostenditur de subiecto non est ratio terminatiua, *qua*, eius scientiæ, quæ illam de subiecto demonstrat: at ratio glorificatoris, aut cuiusvis alterius respectus ad creaturas, per se ostenditur de Deo in Theologia, ut patet: ergo nequit esse ratio, sub qua consideretur. Maior propositio ostenditur, quandoquidē Syllogismus, quo talis passio demonstratur, si verè pertinet ad eam scientiam, debet esse de subiecto illius sub propria ratione formali; & procedere ex proprijs eius principijs; at quando passio demonstratur iam supponit subiectū constitutum saltē prius natura per distinctā rationē formalem, *qua*, quare repugnat, ut sit passio demonstrabilis, & ratio formalis, *qua*. Et ita videmus in perspectiua nō probari lineam esse visualement, sed supponi.

VII.

Huic argumento assignari potest triplex solutio, i. negando maiorem, & reddendo instantiam: namque corpus mobile est subiectum philosophiæ, & nihilominus mobile est prædicatum, quod in eadem scientia de corpore demonstratur. Secunda, dicendo non esse absurdum, si, quod est prima ratio terminatiua subiecti modo aliquo à posteriore, vel etiam à priori in aliquo genere causæ demonstratur. Quo modo Aristot. lib. 2. de anima, c. 2. vnam definitionem animæ per alteram demonstrat: & tamen definitio, siue quidditas animæ est ratio formalis, quæ attenditur in

Aristot.

speciali illo tractatu librorum de anima. Tertia denique negando rationem Saluatoris, aut glorificatoris probari per se in Theologia, tamquam proprietatē subiecti ipsius: sed cum nō sit alia scientia, ad quam spectet probare subiectū Theologiæ, ipsa id probat: quomodo respondere debent etiam ij, qui rationem formalem subiecti dicunt esse Deitatem: quandoquidē Theologi etiam probant Deum esse.

Nulla harū solutionū satisfacit. Non prima, quoniam, ut docet Albertus, & recentiores Philosophi initio Physicorum, mobile, quod dicitur esse ratio formalis, *qua*, subiecti philosophiæ naturalis, nō sumitur pro proprietate, siue aptitudine ad motū, quæ radicatur in natura subiecti: sed pro intrinseca differentia, siue natura entis mobilis, hoc est, corporis de prædicamento substantiæ, ex quo habet ortum mobilitas, quæ est proprietas: si quis autē velit corpus mobile, quatenus ipsam mobilitatē includit, esse subiectū philosophiæ naturalis, respondet mobilitatē nō ostēdi per se in ea scientia, sed supponi. Secunda quoque solutio non est idonea; nam, licet interdum, quādo res habet varias definitiones, possit altera per alteram demonstrari, tamē subiectū sumitur sub propria ratione eius definitionis, quæ sumitur ut medium ad demonstrandā alterā: at in discursu Theologico, quo ratio Saluatoris prædicatur, aut ostenditur de Deo, necessariō sumi debet Deus sub alia ratione, quæ nostro intelligendi modo sit prior, quā ratio Saluatoris: atque adeo hæc nō potest esse ratio; sub qua Deus est subiectū Theologiæ: accedit quod ex ratione Saluatoris probari nequeunt quā plurima per se ad Theologiam spectantia. Denique nec tertia satisfacit: nā in Theologia non probatur Deum esse, quasi existentia sit passio, & proprietas ipsius: sed cōtra peruiaces probatur ipsum esse subiecti: quod non supponit aliud subiectum; & non probandum, sed supponendum erat. At ratio Saluatoris est proprietas concepta per modum attributi aduenientis Deo tamquam subiecto, & ideo discursus, qui ostenditur, spectare per se debet ad aliquam scientiam, vel habitum: non ad alium, quā Theologicum: ergo Theologiæ subiectum non includit per se rationem Saluatoris.

Secundō Scotus, Aureolus, Bassolus, & Aquilan. vtuntur hoc argumento. Theologia est habitus realis: ergo nō est de Deo sub ratione respectus ad extra. Prius pronuntiatur recipitur ab omnibus. Consequentia probatur. Quoniam de subiecto

sub

VIII.
Albert.

IX.

Scot.
Aureol.
Bassol.
Aquilan.

sub habitudine rationis non potest esse scientia; omnis enim respectus Dei ad creaturas, utpote ex tempore adueniens, est rationis: quare fieri nequit, ut sub ea ratione sit Theologiæ subiectum. Quidam negant maiorem propositionem huius Syllogismi dicentes, non opus esse ad scientiam realem, ut sit de subiecto sub ratione reali: quod quidem verum est, si loquamur de ratione concomitante, non terminatiua, ut infra dicam: non tamen, si loquamur de ratione, quæ terminatiua, ut in præsentiarum sermo est, & loquitur Durandus: nam, licet de subiecto rationis possit esse aliquis habitus de vna, vel altera conclusione, scientia tamen totalis, qua demonstrantur veræ & multiplices passionēs, nulla est: nam metaphysica, & physica sunt de subiecto reali, ut perspicuum est; idem quoque patet de philosophia morali, & de quavis scientia, & arte practica, quæ opus respicit. Mathematica verò omnes sunt de quantitate, quæ ens reale est: non est autem vlla præterea scientia, quæ his non subalternetur; subalternatæ verò conueniunt ex parte in subiecto cum subalternantibus, & addunt proprietatem aliquam realem, ut musica supra numerum addit sonum, qui est ens reale: & ita in hac sententia non solum consentiunt Scotus, & Bassol. sed etiam Toletan. quæst. 7. prologi, art. 2. & alij. Aliter responderi posset cum Bassolo dicendo Theologiam non considerare Deum sub ratione Saluatoris, quasi relatio ipsa rationis formaliter sit, quæ est intrinseca subiecto, ac terminatiua habitus, & actuum ipsius: sed fundamentaliter quoad absolutam perfectionem Dei, quam sequitur, quæ est realis. Hanc responsionem impugnant aliqui, dicentes illud fundamentum respectus non esse aliud, quam essentiam diuinam; atque adeo, si ita intelligatur opinio non differre à communi. Quæ obiectio non infringit responsionem: nam ad diuersitatem obiectiuam stat est distinctio virtualis: at eademmet essentia diuina, quatenus principium sanctificationis, & glorificationis distinguitur à semetipsa, quatenus primum ens, & substantia est: quare ex hoc principio non euincitur rationem Saluatoris, aut alteram eiusmodi non pertinere per se primum ad subiectum Theologiæ.

X. Tertiò probatur, & meo quidem iudicio rectè à Toletan. & alijs vbi supra in huncferè modum. Theologia est nobilissima scientia ex parte obiecti, non erit autem, si sit de Deo sub ratione respectiua ad creaturas: ergo est sub ratione absoluta.

Maiores propositio est cōmuniter recepta: assumptio ostēditur, quandoquidem conceptus Dei sub ratione respectiua ad creaturas non est perfectissimus eorum, qui haberi in via possunt de Deo: quare scientia habita de Deo sub ratione perfectioris conceptus, esset nobilior Theologia nostra. Itaque cōcludo, cum perfectissima cognitio de aliquo subiecto cæteris paribus sit ea, quæ habetur de illo sub ratione obiectiua perfectissima omnium, quæ haberi possint, subiectum Theologiæ, quæ est omnium, quas viatores habent, scientiarum excellentissima, debere esse Deum sub perfectissimo conceptu, quem viatores habere possint: hic autem non est præcisè de Deo sub ratione relatiua ad creaturas, sed sub aliqua ratione absoluta Dei in se.

Ad primum Durandi neganda est assumptio. Ad probationem dicendum si dem articulorum esse etiam de subiecto de quo possint aliqua demonstrari naturaliter. Nam esse Deum vnum, bonum, & sapientē naturaliter ostendi potest. Quamuis autem ut docet S. Thom. in 3. d. 24. q. 1. art. 2. quæstiuncula 2. fides per se ea non respiciat, tamen ad supplendum defectum discursus humani, ea quoque reuelata sunt, quæ aliàs naturali vi intellectus agnosci queunt. Secundi quoque assumptio neganda est: & ad probationem dicendum, tametsi concederetur etiam in statu innocentiae fuisse explicatam fidem Saluatoris, non minus fuisse de Deo vno, quam Paul. ad Hebr. 11. statuit fundamentum iustificationis illis verbis: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quia iniquis se remunerat* sit; atque adeo ex hac parte non probatur sub ratione potius Saluatoris, quam Deitatis esse Deum subiectum Theologiæ. Deinde verò quod additur, nempe rationem Saluatoris continere cæteras veritates Theologicas virtualiter, negandum est: nam bonitas, sapientia, omnipotentia, & similes continent potius radicaliter rationem Saluatoris, quam hæc illas; si enim illæ negentur, non posset consistere opus salutis nostræ; denique personæ ipsæ, quamuis ex operibus saluationis eluceant, non tamen idcirco earum cognitio traditur, ut magis pateat ratio Saluatoris: imò verò ex notitia huius rationis, & cæterorum respectuum Dei ad creaturas, qui nobis ex reuelatione innotuerunt, magis attollitur, ac manuducitur intellectus ad notitiam Dei sub ratione propria, & absoluta ipsius. Tertij argumenti prima propositio neganda est; supponit enim falsum fundamentum Durand. superiore capite

XI.
Respondetur
argumentis
Durandi.

S. Thom.

Ad Hebr. 11.

in pugnatum, nempe actum meritorium
sive praeceptum totius Theologiae sub-
iectum.

Ratio formalis, quae, subiecti Theo-
logiae, tam de contingentibus,
quam de necessariis, est
Deitas.

CAPVT VI.

I.

Exclusis rationibus respectiuis ad crea-
turas, deinceps agendum de absolutis.
Conueniunt autem doctores communiter
nullam perfectionem attributalem per se
sumptam esse rationem, quae, subiecti Theo-
logiae, sed ipsammet Deitatem, quae nostro
modo intelligendi est forma Dei, & fun-
damentum attributorum, quae à nobis in-
telliguntur aduenire Deo, constituto per
Deitatem, tamquam per propriam for-
mam. Ita expresse docent D. Thom. 1. p.
q. 1. art. 7. & q. unica prologi, art. 4. in fine
corporis, Henric. in sum. art. 19. q. 1. ad 1.
& q. 2. in cap. & quodlib. 12. q. 1. ad finem.
Richard. q. 6. prologi. Henricus, q. 7. Scot.
q. 3. §. *Contra istas*. Aureol. q. vlt. a. 4. 2. pro-
positione. Oham. q. 9. littera BB. Bassol. q.
4. art. 1. §. *Sed contra*, & art. 2. §. 1. Aquilan.
ubi proximè, Bachonius, q. 3. a. 2. §. 1. Tole-
tan. q. 7. ar. 2. conclusionem 1. & 3. Gregor. q.
4. art. 2. conclusionem 1. & in solutionibus
argumentorum. Capreol. q. 4. a. 1. conclu-
sione 5. & ar. 2. ad argumenta contra 5. & 6.
conclusionem. Conradus 1. 2. q. 3. art. 6. §.
Not a fundamento, Gabriel, & Maior ubi
proximè Syluest. q. 1. Conflati. art. 12. §. 1.
& art. 16. Ferrariensis lib. 2. contra gentes,
c. 4. Caietan. 1. p. q. 1. art. 7. Hispanensis, q.
4. prologi, art. 1. conclusionem 2. & art. 3. no-
tab. 2. Canus lib. 12. de locis, c. 2. Eiusdem
sententiae sunt Aegydius, Argentinas, &
Gregorius, vt cap. sequenti dicam. Ostendi-
tur autem haec sententia. Quoniam in Dei-
tatem concurrunt conditiones necessariae
ad rationem formalem, quae, subiecti primi,
ac praecepti. Nam ipsa est forma Deitatis, &
nostro intelligendi modo fundamentum,
& radix perfectionum reliquarum ab ea vir-
tualiter distinctarum: cetera omnia ha-
bent aliquem modum attributionis ad ipsam:
ipsa verò est prima ratio formalis diuina
non conueniens alteri per modum proprie-
tatis: & de Deo, quatenus per eam consti-
tuitur, dicuntur cetera omnia predicata,
siue absoluta, siue respectiua directa, & na-
tura in praedicatione, & Theologico discursu
probantur. Deinde Theologia vel agit
de Deo sub ratione respectus ad extra, vel

sub ratione attributali, vel sub ratione com-
muni, & vniuersali, vel sub propria ratio-
ne Deitatis, quae intelligitur à nobis tam-
quam forma constitutiva ipsius Dei: non
agit villo ex tribus primis modis, ergo sub
ratione Deitatis. Assumptio, quoad primum
patet ex capite praecedente. Quoad secun-
dum ostenditur: quoniam Deus est sub-
iectum Theologiae sub perfectissima ra-
tione: nam cum sit nobilissima scientia,
debet esse circa nobilissimum genus, vt
patet ex Philosopho 6. Metaph. textu 2.
& lib. 1. de anima textu 1. cognitio autem
essentiae est perfectissima, vt ait idem
Aristot. lib. 7. Metaph. text. 4. ergo Theo-
logia potius considerat Deum sub ratione
essentiae, quam proprietatis attributalis.
Praeterea rationes omnes attributales re-
duci possunt in rationem Deitatis tamquam in
fundamentum, ac primam rationem earum:
adeo, vt si per impossibile distinguerentur
realiter ab essentia, haec, vt ait Scotus, esset
verè causa, ac principium illarum: ipsa ve-
rò ratio essentiae non est reducibilis in pri-
orem: ergo Deus non est subiectum Theolo-
giae sub vlla ratione attributali. Probatur
deinde eadem assumptio quoad tertiam
partem, quoniam ratio illa communis non
est perfectissima, neque continet virtualiter
omnes propositiones de Deo reuelatas,
ac demonstrabiles: igitur sub ratione prop-
ria Deitatis est subiectum Theologiae.

In hac opinione, vt dixi, conueniunt
Theologi communiter. Duo tamen restant
dubia ex Scoto, alterum sumitur ex mo-
do intelligendi nostro; alterum ex diuer-
sitate veritatum, circa quas Theologia
versatur, aliae namque sunt necessariae, aliae
contingentes. Quod attinet ad primum,
Scotus, q. 3. prologi. §. *Ad primam quaestio-*
nem de Theologia, quem sequuntur inter-
pretes ibidem, & Aquilan. quæst. 2. art. 3. *Aquilan.*
conclusionem 3. existimare videtur Deum
esse subiectum Theologiae viatorum, sub
ratione infinitatis, quoniam subiectum est
sub perfectissima ratione cognoscibili de
lege à viatoribus, hi verò non habent pro-
prium conceptum Dei, sed agnoscunt il-
lum per conceptus communes copulatos,
& appropriatos: horum autem perfectis-
simus est conceptus infinitatis, in quem re-
soluti possunt veritates omnes cognoscibi-
les à Theologo. Itaque mens Scoti non est,
infinitatem ipsam esse formam nostro mo-
do constitutivam Dei, nec primam ratio-
nem eius essentialem, nec secundum se es-
se simpliciter subiectum Theologiae: sed
solum vult, quemadmodum rerum essen-
tias, quas non penetramus, designare sole-

mus

S. Thom.

Henric.

Richard.

Henricus.

Scot.

Aureol.

Oham.

Bassol.

Aquilan.

Bachon.

Tolan.

Gregor.

Capreol.

Conrad.

Gabriel.

Maior.

Syluest.

Ferrariens.

Caietan.

Hispanens.

Canus.

Aegydi.

Argentin.

Ratio for-

malis quæ

subiecti

Theologiae

est Deitas.